

Visie gemeenten Midden-Holland op sociaal domein

Inleiding

In onderliggend document is de visie omschreven van de Midden-Holland gemeenten¹ op het sociale domein. De directe aanleiding voor het opstellen van dit document is de op handen zijnde decentralisatie van taken naar gemeenten. Deze transitie betekent dat gemeenten verantwoordelijk worden voor de jeugdzorg, de uitvoering van de Participatiewet en voor de oorspronkelijke AWBZ functies ondersteuning, begeleiding & verzorging.

De Midden-Holland gemeenten willen deze ontwikkelingen aangrijpen om het sociale domein fundamenteel te veranderen en te verbeteren zodat al onze inwoners mee kunnen blijven doen in de samenleving, organisaties onderling optimaal samenwerken en de kosten in de hand worden gehouden.

Onze visie is visueel weergegeven in de afbeelding op de voorpagina van dit document

Kernboodschap

Als gemeenten streven wij naar een situatie waarin iedere inwoner van Midden-Holland volop meedoet in de samenleving. Verreweg de meeste inwoners in Midden-Holland zijn prima in staat om zelf hun weg in de samenleving te vinden. Dit uit zich meestal in maatschappelijke participatie, economische zelfstandigheid en een goede geestelijke en lichamelijke gezondheid. De inwoners zijn hun eigen regisseur en gemeenten hebben hierbij slechts een faciliterende en ondersteunende rol op de achtergrond. Het kan echter voorkomen dat inwoners (tijdelijk) niet in staat zijn om volwaardig mee te kunnen doen in de maatschappij. Indien dit het geval is dan verwachten wij dat men probeert om met hulp van het eigen netwerk tot een oplossing te komen. Hiernaast of hierna kan het nodig zijn dat hulp geboden wordt door zorgaanbieders en de gemeente die samen met deze persoon werken aan een oplossing. Er zullen ook mensen zijn voor wie het gedurende (een groot gedeelte van) hun leven moeilijk is om deel te nemen aan het 'normale' maatschappelijke leven. De gemeente streeft samen met deze inwoners, hun sociale netwerk, zorgaanbieders en anderen naar een zo optimaal mogelijke situatie.

De gemeente verwacht van haar inwoners, zorgaanbieders, verenigingen, het bedrijfsleven en vele anderen dat zij zelf initiatief nemen, maatschappelijke verantwoordelijkheid tonen en samenwerken om ervoor te zorgen dat inwoners in Midden-Holland volop meedoen in onze samenleving. De gemeenten zullen op haar beurt hierin het goede voorbeeld geven.

De kernboodschap wordt hierna uitgewerkt in een zevental speerpunten.

Waarom deze visie?

Dit document is vastgesteld in de colleges van de betreffende gemeenten en heeft een aantal functies.

Ten eerste biedt dit document een basis voor gemeenten om in gesprek te gaan met betrokkenen binnen het sociale domein ('het veld'), voor zover dat nog niet door de gemeenten gebeurd is. Een dergelijke ervaring hebben gemeenten reeds opgedaan met het regionaal implementatieplan Centra voor Jeugd en Gezin. Dit is door gemeenten als positief ervaren.

Ten tweede schept dit document aanvullend op de reeds lokaal georganiseerde discussie meer duidelijkheid voor regionaal opererende organisaties. Deze organisaties zien op hoofdlijnen waar de gemeenten in de regio voor staan en waar zij naartoe willen met betrekking tot het sociale domein in het algemeen en de drie decentralisaties in het bijzonder.

Tenslotte schept dit document duidelijkheid voor gemeenten zelf. Doordat zij gezamenlijk een 'stip op de horizon' zetten, zijn zij in staat om intern keuzes te maken die in lijn liggen met de omliggende gemeenten. Deze visie geeft richting aan de op handen zijnde vernieuwingsslag.

¹ Het betreft de volgende gemeenten: Gouda, Zuidplas, Bodegraven-Reeuwijk, Waddinxveen, Schoonhoven, Nederlek, Bergambacht, Vlist en Ouderkerk. De gemeente Boskoop heeft, vanwege de op handen zijnde fusie met de gemeenten Alphen a/d Rijn en Rijnwoude, niet deelgenomen aan de ontwikkeling van dit visie document.

1. Inwoners staan centraal

Landelijke regelgeving zorgt ervoor dat een aantal beleidsterreinen onder de verantwoordelijkheid gaat vallen van gemeenten. Het betreft de Participatiewet, de Jeugdzorg en de functies ondersteuning, begeleiding en verzorging die gaan vallen onder de Wet Maatschappelijke Ondersteuning. Deze technische benadering kan afleiden van de oorspronkelijke gedachte. Deze is namelijk dat gemeenten, ten opzichte van de landelijke en Provinciale overheid, meer weten van de eigen inwoners en hen daardoor effectiever en efficiënter kunnen ondersteunen. Deze gedachte onderstrepen wij. Kortom, wij zijn er van overtuigd dat wij goed in staat zijn om de situatie van onze inwoners adequaat en op individueel niveau te benaderen en indien nodig ondersteuning te bieden.

Als gemeenten zien wij het sociale domein als één geheel. Immers, inwoners kunnen niet worden gestopt in kleine, separate hokjes. Om te komen tot effectieve oplossingen die maatwerk bieden zijn verbindingen nodig tussen o.a. zorg, onderwijs, jeugdbeleid, werk & inkomen, gezondheidsbeleid, dagbesteding en vervoer.

Binnen onze gemeenten vraagt dit ook de nodige aandacht. Zo zullen bepaalde afdelingen (bv Werk & Inkomen en Zorg & Welzijn) nadrukkelijk met elkaar moeten samenwerken om te voldoen aan de vraag van onze inwoners en om op deze manier de samenhang tussen de decentralisatie in goede banen te leiden.

Wij houden zoveel mogelijk rekening met persoonlijke voorkeuren van inwoners en willen hen keuzevrijheid geven. Dit zien wij als een groot goed, maar dit betekent niet dat wij alle kosten standaard vergoeden.

2. De gemeente voert regie en stuurt op resultaat

We voeren als gemeenten regie op die onderwerpen waar wij verantwoordelijk voor zijn/worden. Op basis van een samenhangende visie, ontwikkelen we een samenhangend beleid en sturen wij op resultaat.

Er zijn nu vele aanbieders die diverse –soms elkaar overlappende- producten aanbieden. We streven naar een manier van samenwerking waarin de structuren op het gebied van welzijn, zorg, onderwijs en arbeidsmarkt naadloos op elkaar aansluiten. Dit vereist een fundamentele verandering binnen het sociale domein zowel bij aanbieders als binnen onze gemeenten. Hiernaast willen wij binnen het sociale domein steeds denken in resultaten en het monitoren van het proces. Hier dient op een passende en vernieuwende wijze regie op te worden gevoerd. Dit zien wij als onze taak. Niet de producten, aanbod of organisaties staan centraal, maar de participatie van de inwoner.

Bij de ontwikkeling van het beleid hebben wij als doel dat iedere burger actief mee moet kunnen doen in de samenleving. Wanneer we kijken naar individuen dan zien we grote verschillen tussen mensen hoe zij daar invulling aan geven. Maar wanneer we kijken naar levensfasen dan zien we grote overeenkomsten. Bij kinderen en jongeren gaat het vooral om gezond en veilig opgroeien, naar school gaan en minimaal een startkwalificatie behalen. Bij volwassenen ligt het accent op werk, uitzicht op werk en/of maatschappelijke participatie. Bij ouderen ligt het perspectief op gezondheid, maatschappelijke participatie en het behouden of verbeteren van zelfredzaamheid. Deze indeling gebruiken wij als vuistregel bij het op te stellen beleid, maar wij zullen in individuele situaties hiervan afwijken, indien dat nodig blijkt te zijn. Maatwerk staat voorop.

Afbakening

Dit is een visie document. Een visie beschrijft wat we willen bereiken en gaat niet in op hoe wij dit willen bereiken. Hierbij komt dat de concrete uitvoering van onderwerpen binnen het sociale domein, een lokale aangelegenheid is. Hierbij wordt onder andere gedacht aan de beleidsnota's Jeugd, Wmo en Gezondheidsbeleid. Het moge duidelijk zijn dat de lokale uitwerking geen onderdeel uitmaakt van dit regionale document.

De visie is gericht op de lange termijn, de 'stip op de horizon'. Dit betekent dat de onderwerpen die genoemd worden, vooral gericht zijn op de jaren 2014 en daarna.

3. Eigen kracht vormt de basis

We gaan altijd uit van hetgeen mensen zelf kunnen, van de eigen kracht van onze inwoners. Mensen zijn in beginsel zelf verantwoordelijk voor het eigen welzijn en dat van hun naasten. Het overgrote deel van de mensen is in staat om het eigen leven goed te organiseren. De gemeente heeft hierin een voorwaarden scheppende rol. Er zijn ook inwoners die (tijdelijk) niet (volledig) kunnen participeren in de samenleving vanwege psychische, sociale, verstandelijke, fysieke of financiële beperkingen. Waar de kwetsbaarheid groot is en de eigen kracht tekort schiet, zijn zorg en ondersteuning noodzakelijk. Als gemeente gaan we, samen met die inwoners zoeken naar oplossingen. We lossen het niet op vóór, maar zoeken naar mogelijke oplossingsrichtingen mét de inwoner. We vragen van de inwoner en zijn omgeving om te beginnen met wat zij zelf kunnen doen om problemen op te lossen. Als men daar niet goed uitkomt, is professionele hulp beschikbaar, waarbij collectieve voorzieningen voorgaan op individuele voorzieningen.

Als gemeente zijn wij er ons van bewust dat een kleine groep in onze maatschappij zeer kwetsbaar is en dat wij van hen niet kunnen verlangen dat zij alles op eigen kracht kunnen realiseren. Voor deze inwoners blijft hulp beschikbaar.

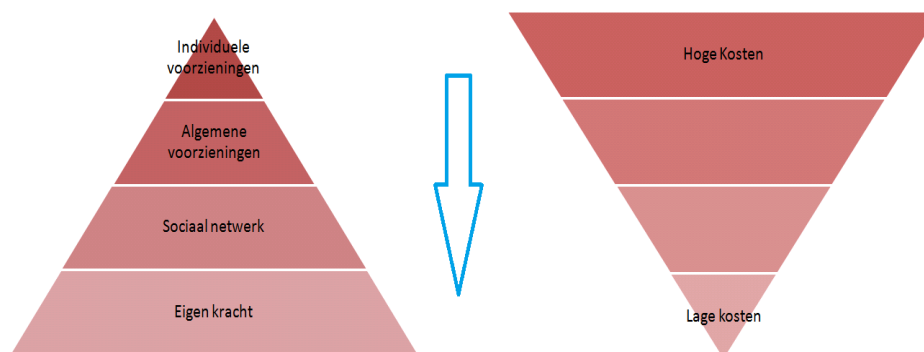
4. Iedereen kan meedoen

We streven naar een samenleving die zo is ingericht dat iedereen met of zonder beperking overal aan mee kan doen in plaats van dat er allerlei aparte voorzieningen worden getroffen. Dit wordt ook wel een 'inclusieve samenleving' genoemd. We kijken naar wat inwoners wel kunnen, in plaats van wat ze niet kunnen. Hierbij denken wij bijvoorbeeld aan reguliere scholen waar kinderen met een lichte psychische, sociale of lichamelijke handicap gewoon les kunnen krijgen of aan reguliere sportverenigingen waar iedereen op zijn/haar eigen niveau kan sporten.

5. Investeren in Preventie

Wij hebben als doelstelling om de druk op de duurdere (2^e lijns-)zorg terug te dringen en om juist te investeren de 0^e lijn en 1^e lijn. We leggen de nadruk op oplossingen 'dichtbij' en op preventieve maatregelen. Aandacht voor gezondheid (meer bewegen, gezonder leven, minder roken & alcohol) en onderwijs is hierbij noodzakelijk. Ook door bijvoorbeeld wijkverpleegkundigen in te zetten willen we de kosten op de duurdere zorg verminderen. Tevens willen we het zelf oplossend vermogen in de samenleving meer benutten; meer vrijwilligers, minder professionals. Hiernaast is aandacht nodig voor investeringen in informele zorg, maatschappelijke initiatieven en het verenigingsleven.

Onderstaande piramides geven deze beredenering schematisch weer.

6. 1 cliënt/gezin – 1 aanpak – 1 regisseur

De gedachte 1 cliënt – 1 aanpak – 1 regisseur is een kerngedachte bij de huidige decentralisaties. Indien meerdere hulpverleners betrokken zijn bij de hulp/ondersteuning van een cliënt, is het belangrijk dat hier regie op wordt gevoerd. Er moet te allen tijde worden voorkomen dat hulpverleners langs elkaar werken. Via deze methode wordt samenwerkt tussen de verschillende domeinen (en hun bestuurslagen en professionals), inclusief sociale netwerken en informele aanbieders. De cliënt en zijn omgeving worden actief betrokken in dit proces. Er wordt niet over, maar met de cliënt gesproken.

Er zijn situaties mogelijk waarbij een bepaalde aanpak beter tot haar recht komt wanneer de situatie in een gezin integraal wordt bekeken. Dan wordt gesproken van 1 *gezin* – 1 aanpak – 1 regisseur.

7. Iedereen geeft het goede voorbeeld

De komende jaren zal iedereen de gevolgen van de crisis merken. Het kabinet spreekt voortdurend dat zij ernaar streeft om 'sterker uit de crisis te komen'. Dit streven hebben wij ook. Dit betekent dat iedereen zijn steentje bij moet dragen. Wij spreken onze inwoners, de zorgaanbieders, de zorgverzekeraars, verenigingen en het bedrijfsleven hierop aan. Van de gemeente mag worden verwacht dat zij hierin het goede voorbeeld laat zien.

Wij verwachten van onze inwoners dat zij initiatief nemen en zoveel als mogelijk zelf regie houden en nemen over hun eigen leven. Wij vinden dat mensen zich vooral af moeten vragen wat zij voor de maatschappij moeten doen in plaats van wat de maatschappij voor hen kan doen. Uiteraard zullen gemeenten en andere organisaties mensen ondersteunen en helpen wanneer zij (tijdelijk) niet in staat zijn om maatschappelijk voldoende mee te kunnen doen. Indien mensen gebruik maken van gemeentelijke voorzieningen, vinden wij het normaal dat hier een tegenprestatie tegenover kan staan.

Wij zijn ervan overtuigd dat iedere zorgverlener de best mogelijke hulp biedt aan een cliënt. De situatie van de cliënt staat hierbij centraal en maatwerk is van wezenlijk belang. Dit willen wij verder stimuleren. Daarom verwachten wij van zorgaanbieders dat zij primair gericht zijn op onderlinge samenwerking in plaats van op concurrentie.

Wij verwachten van organisaties dat zij ook hun bijdrage willen leveren, bijvoorbeeld door het in dienst nemen van arbeidsgehandicapten. Wij voelen ons hier gesteund door hetgeen hierover in het regeerakkoord staat opgenomen.

Ten aanzien van de ontwikkelen in het sociale domein vragen wij veel van betrokken partijen. Wij willen hierbij zelf het goede voorbeeld geven en zullen handelen conform hetgeen wij in deze visie hebben opgeschreven. U kunt ons hier te allen tijde op aanspreken.

Uitgangspunten

Hieronder schetsen wij onze uitgangspunten bij het verder uitwerken van onze visie. Hierbij hebben wij aandacht voor lokale en regionale samenwerking, budgettering, communicatie en het gebruik maken van technische mogelijkheden.

De ontwikkeling en implementatie van de visie en strategie ten aanzien van het sociale domein gebeurt deels op regionaal niveau en deels op lokaal niveau. De uitvoering vindt zoveel als mogelijk op lokaal niveau binnen de gemeente plaats. Lokale keuzes en regionale samenwerking dienen voor de afzonderlijke gemeenten in elkaars verlengde te liggen. De samenwerking blijft op onderdelen niet beperkt tot gemeenten die zich in de regio Midden-Holland bevinden. Samenwerken en het zoeken naar een passende schaalgrootte kan op verschillende manieren werken om risico's te verlagen. Door samenwerking is het mogelijk om schaalvoordelen te realiseren en bestuurskracht te vergroten.

We houden ons (in principe) aan het budget, het financieel kader vormt het uitgangspunt voor het te ontwikkelen beleid. We zien het sociale domein als één geheel. Dit betekent ook dat we de financiën ten aanzien van deze onderwerpen als één geheel zien. Dit is de enige manier om de winst die een investering in preventie en oplossingen dichtbij oplevert daadwerkelijk te realiseren. Momenteel komt het nog vaak voor dat extra investeringen in preventie op het ene beleidsterrein leiden tot een afname van de kosten in het andere beleidsterrein.

In principe voeren we de drie decentralisaties in binnen het daarvoor door het Rijk beschikbaar gestelde middelen en we voeren de drie decentralisaties uit binnen het daarvoor door het Rijk beschikbaar gestelde middelen. De individuele gemeenten kunnen afzonderlijk bepalen of zij hiervan afwijken door hetzij meer of hetzij minder middelen aan bovenstaande onderwerpen te besteden. Er zijn meerdere open einde regelingen waarbij het moeilijk te voorspellen is hoeveel beroep hier op wordt gedaan. We zijn ons bewust van de financiële risico's en zullen hier strak op toezien.

Bij de uitvoering van deze visie maken wij optimaal gebruik van de mogelijkheden die de technologie ons biedt. Zowel gemeenten, zorgaanbieders als inwoners & cliënten maken in meer of mindere mate gebruik van ICT-faciliteiten (en sociale media). Wij willen hiervan zo optimaal mogelijk gebruikmaken. Onderscheid in levensfasen kan hierbij een belangrijke rol spelen. Tevens zullen wij binnen onze gemeenten onze ICT systemen zodanig moeten toerusten dat wij inwoners, zorgaanbieders en omliggende gemeenten via deze weg optimaal kunnen bedienen, indien dat nu nog niet het geval blijkt te zijn. Echter, techniek mag niet ten koste gaan van de menselijke maat. Dit laatste staat altijd voorop. Techniek zien wij als een hulpmiddel en niet als doel op zich. We spreken tenslotte niet voor niets over het *sociale* domein.

Communicatie over de voortgang en toekomstige ontwikkelingen met betrokken partijen is essentieel voor het succesvol herinrichten van het sociale domein. Continue afstemming met zorgaanbieders, cliënten(-vertegenwoordigers), inwoners etc. is zeer belangrijk. Wij verwachten dat de genoemde organisaties ook open en transparant hun informatie met ons delen, voor zover de wetgeving dat toelaat. Hierbij zijn vertrouwen, echt contact en het hebben van een gezamenlijk doel van essentieel belang. Hiernaast zullen gemeenten intern met diverse afdelingen moeten afstemmen en is adequate informatievoorziening naar het college en de gemeenteraad van groot belang.

Tot slot

We realiseren ons dat de uitwerking van bovenstaande visie ook negatieve gevolgen heeft. We moeten immers fors bezuinigen. Maar we zijn ervan overtuigd dat als iedereen zijn bijdrage levert we de kwaliteit in het sociale domein kunnen behouden en zelfs zullen versterken.

Wij zijn er ons van bewust dat onze visie zeer ambitieus is. Dat is ook precies onze insteek. Wij vinden dat wij aan onze inwoners verplicht zijn om te streven naar het maximaal haalbare; een maatschappij waarbij iedereen naar vermogen kan participeren waarbij de kosten onder controle blijven. Wij verwachten van iedereen een bijdrage en u kunt ervan uitgaan dat wij ons honderd procent inzetten om deze doelen te bereiken.

De colleges van Burgemeester en Wethouders van de gemeenten:

Bergambacht

Bodegraven-Reeuwijk

Gouda

Nederlek

Ouderkerk

Schoonhoven

Vlist

Waddinxveen

Zuidplas